

GLOBAL MUHASEBE STANDARTLARI

Yrd.Doç.Dr.İdil Kaya*

Bu çalışmanın amacı, global muhasebe standartlarının oluşturulmasında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun liderliği tartışmaları çerçevesinde global muhasebe harmonizasyonunu irdelemektir. Bu amaca yönelik olarak, uluslararası muhasebe standartlarının gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kullanımı ve bunun gerekçeleri, çokuluslu şirketlerin bu konudaki davranışı, muhasebe yazınındaki farklı yaklaşımlar ve dünya sermaye piyasalarında global standartlara duyulan ihtiyacın karşılanmasında IASC'nin yaptığı çalışmalar incelenmiştir.

Sermaye piyasalarının dünya çapında entegrasyonu ve uluslararası ticaret hacminin global ölçekte genişlemesiyle birlikte, son yıllarda muhasebe standartlarının uluslararası harmonizasyonuna verilen destek de önemli ölçüde büyümüştür. 1987 yılında kurulan Sermaye Piyasası Kurulu Uluslararası Örgütü (International Organization of Securities Commissions and Similar Organizations - IOSCO) 'nın destek ve teşvikini gören Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Committee - IASC), global muhasebe harmonizasyonunun önde gelen kurumu haline gelmiştir. 1999 yılı itibariyle 90 ülkeden 120 muhasebe meslek kuruluşunun üye olduğu IASC, 1973 yılında 9 ülkenin muhasebe kuruluşu tarafından oluşturulmuştur. Yirmi beş yılı aşkın süredir faaliyetlerini sürdüren IASC'nin görevi; mali tabloların hazırlanmasında izlenecek muhasebe standartlarını formüle etmek ve bunların dünyada kabulünü ve kullanımını sağlamaktır. Kurul ilk dönemlerinde benzer işlem ve olayların kaydedilmesi için biri "benchmark uygulama" diğeri ise "alternatif uygulama" olmak üzere genellikle iki muhasebe yaklaşımını öneren tarzda standartlar oluşturmuştur. 1993 yılında tamamlanan "karşılaştırılabilirlik projesi" ile standartlardaki alternatiflerin sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır. Aynı yıl IOSCO sınır ötesi

menkul kıymet ihracında bulunmak isteyen şirketler için ana (core) standartlar setini tanımlamıştır. 1994'te IOSCO, Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS)'nın bu amaçla kullanımını önerebilmek için, işlenmesi gereken kırk adet konu ve iyileştirilmesi gerekli olan on iki alan saptamıştır. 1995'te IOSCO ile yapılan anlaşma gereği, IASC ana standartlar çalışma programını başlatmış ve 1999 yılı itibariyle bu çalışmanın önemli kısmını tamamlanmıştır (Tablo I). Ayrıca, IOSCO'nun standartların yorumlarına ihtiyaç duyulduğunu vurgulaması üzerine, IASC 1996 yılında Daimi Yorum Kurulunu (Standing Interpretations Committee - SIC) oluşturmuştur. DYK ulusal düzeydeki yorum kurulları (örneğin İngiltere'deki Urgent Issues Task Force ya da ABD'deki Emerging Issues Task Force) gibi çalışan bir komitedir. Üyeleri dünyanın her yerinden uygulamada çalışan muhasebe meslek mensupları, kullanıcılar ve hazırlayıcılardan oluşmaktadır. Bütün yorumlar önce dünya kamuoyuna görüş bildirmeleri amacıyla sunulur. Görüşler toplandıktan sonra, DYK ve IASC Yönetim Kurulu nihai kararı alır. 1999 yılı itibariyle nihai haliyle yayımlanmış 16 adet yorum bulunmaktadır (Tablo II).

A. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ KULLANIMI

Muhasebede çevresel determinizm teorileri, çevresel faktörler benzer olduğunda, finansal raporlama uygulamaları arasında korelasyon düzeyinin yüksek olduğunu öne sürmektedir¹. Mueller'e göre; muhasebe içinde bulunduğu çevre tarafından şekillendirilmektedir. Ülkelerin farklı tarihleri, değerleri ve siyasi sistemleri olduğu gibi, muhasebe gelişim modelleri de birbirlerinden farklıdır. Bu modelleri belirleyen değişkenler ise: işletmeler ile sermaye sağlayanlar arasındaki ilişkiler, diğer ülkelerle politik ve ekonomik bağlar, yasal yapı, enflasyon seviyesi, işletmelerin boyutu, karmaşıklık, yöneticilerin ve mali çevrelerin gelişmişlik düzeyi ve ülkenin genel eğitim seviyesidir². Ticari, yasal ve yönetsel yapılar ve uygulamalarda benzerlikler olması, formel ve maddi harmonizasyon³ beklentilerini

¹ Peter Carlson, "Examining perceptions of regional harmonisation: some evidence from south east Asia", IAAER 8th Congress, Paris, 1987.

² Gerhard G. Mueller, Helen Gernon, Gary Meek, Accounting An International Perspective, Business One Irwin, New York, 1994, s.1.

³ Van Der Tas'ın tanımlamasına göre: formel harmonizasyon, düzenlemeler arasındaki; maddi harmonizasyon ise uygulamalar arasındaki uyumlaştırmadır. Van Der Tas, L.G., 1988.

artırmaktadır. Buna karşılık, ülkeler arasında çevresel değişikliğin mevcut olması demek, harmonizasyona daha zor ulaşılabileceği anlamına gelmektedir. IASC'ye üyelik ve UMS'nin kabulü ise, raporlama uygulamalarının birbirine benzer olma olasılığını artırmaktadır⁴.

Mueller 1981'de yayınladığı eserinde IASC'nin uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulmasında etkin olamayacağını ileri sürerek bu konuda başlıca üç neden sıralamaktadır: Bunlardan birincisi, IASC tarafından koyulan standartlarla ulusal kurumların belirlediği standartlar arasında potansiyel çatışma olabileceğidir. İkincisi, çoğu ülkede muhasebe standartlarının kanunlarla belirlenmesi ve siyasi bir süreç sonucunda oluşturulmasıdır. Üçüncüsü ise, IASC'nin devletler ve uluslararası anlaşmalar tarafından siyasi ve diplomatik olarak tanınmamış olmasıdır⁵.

Uluslararası uyumlaştırmayı zorlaştıran meseleleri, Arthur R.Wyatt, AAA'nın "ABD Sermaye Piyasalarına Uluslararası Erişim" konulu Forumunda şu başlıklar altında toplamaktadır⁶:

- İşletme yönetimi karşısında yatırımcı/kredi verenlerin haklarına verilen önemin büyüklüğü: sanayileşmiş ülkelerin bir kısmında, sermaye piyasaları finansman kaynağı olarak diğer ülkelere nazaran daha az önemlidir; bunun neticesinde de muhasebenin piyasaların etkin işleyişiyle ilişkisi göreceli olarak önemsizdir.
- Kamuya açıklanan ilave bilgilerin rekabetçi güç üzerinde negatif etki yaptığı görüşünün hakim olup olmaması: bazı ülkelerde "kamuya tam açıklama yapılması" (full disclosure) rekabetçi gücü zayıflatan kuvvetli bir unsur olarak görülmektedir.

Measuring harmonization of financial reporting practice, Accounting and Business Research, Vol.18, No.70, 157-169.

⁴ Peter Carlson, a.g.e.

⁵ J.M.Samuels, A.G.Piper, International Accounting: A Survey, Croom Helm, London, 1985, s.84.

Mueller G.G., "The race to set International Standards for financial Accounting and reporting", Annals, School of Business Administration, Kobe University, No:25, 1981.

⁶ Commentary, Robert Bayless, Jim Cochrane, Trevor Harris, Jim Leisenring, Joseph McLaughlin, Jean Pierre Wirtz, "International Access to US Capital Markets - An AAA Forum on Accounting Policy", Accounting Horizons, Vol.10, No.1, March 1996, 75-94, s.76.

- Bazı ülkelerde muhasebe gerekleri vergi kanunlarına doğrudan doğruya bağlı olduğu ya da yasalarla belirlendiği için değişimi gerçekleştirmek oldukça güçtür. Tutuculuk kavramına verilen görece önem: bir kısım ülkede ihtiyatlılık kavramı önemli bir etkiye sahiptir; bir kısım ülkede ise bu kavram dönem karlarının yönlendirilmesinde yardımcı bir araç olarak görülmektedir.
- İşletme yönetiminin mali raporlama üzerinde esnekliğinin olup olmaması konusunda ülkeler birbirlerinden farklı eğilimlere sahiptir.
- Bazı ülkeler, kendi mevcut politikalarını muhafaza etmek ve diğer ülkeler ya da bloklar tarafından belirlenmiş politikaları kabulde istekli olmamak hususunda hasas davranmaktadırlar.

Bütün bu zorluklara karşın, 1990'ların son yıllarında global harmonizasyon modelinin, bölgesel uyumlaştırma modellerine nazaran daha fazla benimsenmiş olduğunu söylemek mümkündür. Bugün, IASC tarafından saptanmış olan UMS bir çok ülkede ulusal muhasebe düzenlemeleri açısından bir temel teşkil etmektedir. Nijerya, Malezya ve Singapur gibi gelişmekte olan ve yeni sanayileşmiş ülkeler UMS'nü küçük değişiklikler yaparak ulusal standartları olarak kabul etmişlerdir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin 1997 yılında IASC yönetim kurulunda gözlemci statüsünde çalışmalarına başlaması da önemli gelişmelerden biridir. Güçlenen ve gelişen Çin ekonomisinde, Çinli şirketlerin yurt içinden ve yurt dışından sermaye edinimi ihtiyaçları ve yabancı girişimcilerle yürütülen ortak projeler, Çin için tüm dünyada anlaşılabilir mali tablolara gereksinimi artırmıştır⁷. Çin Halk Cumhuriyetinde 1978'den beri süre gelen endüstriyel reformun ekonomik yapıda bir değişime neden olduğu gözlenmektedir. 1978 yılında endüstriyel output içinde devlet işletmelerinin payı %78 iken, 1995 yılında bu oran %34'e düşmüştür⁸. Çin'in batılı anlamda ilk muhasebe standardı olan "The Accounting Standards for Business Enterprises (ASBE)" 1992 yılında yayınlanarak 1 Temmuz 1993'de yürürlüğe girmiştir. ASBE Çin'deki en önemli muhasebe reformu olup geleneksel muhasebenin sonunu müjdelemiş ve Çin

⁷ IASC News, www.iasc.org.uk, 2.6.1999.

⁸ Bing Xiang, "Institutional factors influencing China's accounting reforms and standards", Accounting Horizons, Vol.12, No.2, June 1998, 105-119, s.107.

muhasebe uygulamasını UMS'na yaklaştırmıştır. Geleneksel yöntemden farklı olarak ASBE, tarihi maliyet esasına katı bir şekilde uyulmasını, kar dağıtım planının da gelir tablosunda ya da dipnotlarında gösterilmesini gerektirmektedir⁹.

S.M.Saudagaran'ın özellikle ASEAN ülkelerinin bölgesel harmonizasyon yerine UMS'nı tercih etmelerinin nedenlerini analiz ederken yaptığı yorumlar, dünyanın diğer bölgelerinde bulunan ve gelişme sürecinde bir ivme kazanmaya çalışan ülkeler için de söz konusu edilebilir. Saudagaran'a göre¹⁰: ASEAN ülkelerinde meslek kuruluşlarının yakın tarihlerde ortaya çıkması ve özellikle ABD ve İngiltere ile karşılaştırıldığında araştırma yapabilecek yeterli düzeyde kurumun olmayışı, özgün standartların oluşturulmasını güçleştirmektedir. IASC'nin de öngördüğü gibi, gelişmekte olan ülkeler açısından UMS'nı kabul etmek düşük maliyetli bir seçenektir. Diğer bir neden, UMS'nın diğer ülkelerin standartlarına nazaran daha esnek olmalarıdır. Siyasi açıdan da UMS'nın tarafsız olması, başka bir deyişle diğer bir ülkenin standartları yerine uluslararası kabul gören muhasebe yöntemlerinin temsilcisi olan standartların kabul edilme gerekçesi çok daha kolay açıklanabilmektedir. Yine Saudagaran'a göre; Endonezya, Malezya, Singapur ve Tayland'da UMS'nın esas alınmasında devletin verdiği destek çok güçlüdür. Filipinler, Amerikan FASB standartlarını izledikleri için UMS'nı kabul etmemiş olsalar dahi, UMS'na uygun düzenlemelere sahip oldukları söylenebilir.

Muhasebe gelenekleri daha eski olan ülkeler yerel standartları değiştirmek yerine, genellikle yeni standartların geliştirilmesinde UMS'nı referans olarak kullanmaktadırlar. 1996 yılında Avusturalya'da yaşanan gelişmeler ise bir dönüm noktası niteliğindedir. Avusturalya standartları bir revizyona tabi tutulmuştur. Bu revizyonun amacı, Avusturalya standartlarına uygunluğun UMS'na uygunluk olmasını sağlamaktır. Bazı ülkeler ise, örneğin Fransa ve İsviçre daha ileri giderek, şirketlerin konsolide mali tablolarını UMS'na uygun olarak hazırlamasına imkan vermektedirler. Bu imkan her iki ülkede de yaygın olarak kullanılmaktadır. Price Waterhouse tarafından 1995 yılında yapılan araştırmaya göre: Paris Borsası SBF120 piyasa endeksindeki Fransız şirketlerinin % 20'si

konsolide hesaplarının UMS ile uyumlu olduğunu açıklamıştır. İsviçre'de bu oran % 40'dır¹¹. İsviçre'de muhasebe düzenlemelerinin minimum düzeyde kurallarla belirlenmesi nedeniyle şirketler UMS'nı kullanmak ya da başka bir ülkenin GKGMİ'ne uygun davranmak özgürlüğüne sahiptirler. Fransa'da ise ulusal muhasebe düzenlemelerinin piyasa yönelimli olmaması, şirketlerin uluslararası finansal piyasalarda zarar görebilme olasılıklarını artırdığından; konsolide mali tabloların düzenlenmesinde ulusal düzenlemelerden sapmalara müsaade edilmektedir. Almanya'da da benzer gelişmeler gözlenmektedir. Şirketlerin büyük bir çoğunluğu geleneksel Alman standartlarına uyarken, bazı çokuluslu şirketler Anglo-amerikan konseptine doğru kaymaktadır. Bayer ve Schering konsolide mali tablolarında Alman Ticaret Kanunu – Handelsgesetzbuch'un empoze ettiği sınırlar içinde UMS'nı kabul etmişlerdir¹². Avrupa kökenli çokuluslu şirketlerin bir kısmı ise ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (GKGMİ)'ni kullanmayı tercih etmektedirler.

UMS, Avrupa Komisyonu gibi supranational kurumlar tarafından da itibar görmektedir. 1995 yılında Avrupa Komisyonu yeni stratejileri gereği IASC'nin çalışmalarını desteklediklerini açıklamıştır. Bu desteğin, global harmonizasyona alternatif olarak gösterilen bölgesel harmonizasyonun en başarılı örneği olan Avrupa Birliğinden gelmesi ilgi çekicidir. AB muhasebe yönergeleri AB içinde muhasebe standartlarının oluşturulmasında başarılı olmuş; mali tabloların karşılaştırılabilirliğini sağlamış; sınır ötesi yatırımlarda koşulları iyileştirmiş ve AB içinde menkul kıymet borsalarında kotasyon için mali tabloların karşılıklı tanınması zeminini hazırlamıştır. Bu başarılarla rağmen yönergeler, mali tabloları kullananların, hazırlayanların ve standartları oluşturanların 1990'larda karşılaştıkları sorunlara yanıt veremez duruma gelmiştir. Yönergelerin çok sayıda opsiyona sahip olması ve AB ülkelerinde tekdüze biçimde

¹¹ Pascal Dumontier, Bernard Raffournier, "Why firms comply voluntarily with IAS: an empirical analysis with Swiss Data", Journal of International Management Accounting, Volume 9, No 3, 1998, 216-245, s.216.

Price Waterhouse-Befec-IAS-Normes Comptables Internationales, Editions Francis Lefebvre, Paris, 1995, 41-43.

¹² Martin Glaum, Udo Mandler, "Global accounting harmonisation from a German perspective: Bridging the GAAP", Journal of International Financial Management and Accounting, Volume:7, Number 3, Autumn 1996, 215-217, s.216.

⁹ Bing Xiang, a.g.e., s.113.

¹⁰ Shahrouk M.Saudagaran, Josclita G.Diga, "Accounting regulation in ASEAN: A choice between the global and regional paradigms of harmonization", Journal of Financial Management and Accounting, Vol.8, No.1, 1997, 1-32, s.21.

yorumlanmaması da bu durumun nedenleri arasındadır. Komisyon özellikle Avrupa dışında sermaye sağlamaya çalışan Avrupalı şirketlerin ihtiyaçları karşısında; yönergeleri yenilemek ya da Avrupa Muhasebe Standartları Kurulu oluşturmak seçenekleri yerine AB'nin bu konudaki ağırlığını, IASC'nin uluslararası harmonizasyon çalışmalarına destek vermek yoluyla değerlendirilmesi konusunda karar almıştır¹³. IASC'yi uluslararası harmonizasyonun en önemli kurumu olarak tanımları; IASC yönetim kurulunda Fransa, Almanya, Hollanda, İngiltere ve Kuzey Ülkeleri Federasyonunun temsilcilerinin bulunması ve 1990 yılından itibaren Avrupa Komisyonunun, IASC Yönetim Kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılması, bu stratejik kararın gerekçelerinden bir kısmını oluşturmaktadır.

1997 yılında, Asya Pasifik İşbirliği (Asia Pacific Economic Co-operation – APEC) ülkeleri Business Forumu, UMS'nın tüm APEC ülkelerinde genel amaçlı muhasebe kuralları olarak kabul edilmesi yönünde UMS'nı destekleme kararı almışlardır. Yirmi iki Arap ülkesindeki muhasebe meslek mensuplarını temsil eden Arap Ruhsatlı Muhasebeciler Cemiyeti (Arab Society of Certified Accountants – ASCA) 22 Mayıs 1997 tarihinde Dubai'de bir deklarasyon yayımlayarak üye ülkelerin tümünde UMS'nın ulusal muhasebe standartları olarak kabul edilmesi için çaba göstereceğini açıklamıştır. ASCA ve IASC başkanları tarafından imzalanan Dubai Deklarasyonunun hazırlanmasının altında yatan neden, UMS'nin ekonomik kalkınma ve bölgeye sermaye akışına olumlu katkıda bulunacağını düşünülmesidir. Giderek artan sayıda firma da kendi istekleriyle UMS'nı kullanmaktadır¹⁴.

B. ÇOKULUSLU ŞİRKETLER VE GLOBAL MUHASEBE HARMONİZASYONU

Amerikan ve İngiliz şirketleri dışında, dünya çapında büyük şirketlerden UMS'nı kullananların sayısında artış gözlenmektedir. Microsoft ABD-GKGMİ'ni kullanmakta, ayrıca UMS'na uygunluğu da belirtmektedir. 1998 yılında piyasa kapitalizasyonlarına göre sıralanan en büyük 100 şirket içinde UMS'nı kullanan firmalar şunlardır: ABD'de Microsoft; İsviçre'de Novartis, Roche, Nestlé, UBS, Zurich Financial Services; Almanya'da Allianz, Daimler-Benz, Munich Re; İtalya'da ENI; Finlandiya'da Nokia; Hollanda'da Aegon

ve ING¹⁵. 1997 yılında Axel Vietze tarafından IASC adına yapılan ve yayınlanan "Survey on Derivatives" başlıklı araştırmaya yanıt veren 136 çokuluslu şirketin %75'i muhasebe standartlarının uyumlaştırılmasını önemli bulduklarını açıklamıştır¹⁶. Aynı araştırmada uluslararası karşılaştırılabilirlik konusunda da benzer bulgular elde edilmiştir; şirketlerin %90' bu meselenin kendi açılarından çok önemli olduğunu düşünmektedirler. 1994 yılı itibarıyla 6,5 milyon ABD Doları ciro ile 30 ülkede toplam 38 000 çalışana sahip İsviçre kökenli bir şirket olan Swiss Holderbank Group 1992 yılında UMS'nı kullanmaya başlamıştır. Şirket, ABD-GKGMİ yerine UMS'na yönelmelerini, "dünyanın dört bir yanında çalışan bağlı şirketlerin tümü için UMS'nın mükemmel bir ortak payda sağlaması ve özellikli olan yerel durumların dikkate alınmasında belirli bir esneklik sunması" olarak açıklamaktadır. UMS'nın daha az formel olması ve Amerikalı olmayanlar tarafından çok daha kolay anlaşılması ise diğer bir neden olarak gösterilmektedir¹⁷.

Maliyeti ve zahmeti ulusal standartların kullanılmasına nazaran daha yüksek olmasına karşın UMS'nın hangi koşullarda tercih edildiklerini, Dumontier ve Raffournier yaptıkları araştırma sonuçlarına göre şu başlıklar altında açıklamaktadırlar¹⁸:

- Yabancı sermaye piyasalarında kayda alınan ve bu piyasalarda fon temin etmek isteyen şirketler UMS'nı kullanmayı yeğlemektedirler.
- Uluslararasılık (internationality): Yabancı menkul kıymet borsalarında fon temin etmek, tek neden değildir. Faaliyetlerin uluslararasılık düzeyi, menkul kıymet borsaları dışındaki mali kurumlardan dış sermaye kaynaklarının kullanılmasını gerektirmektedir. Mali tabloların yabancı ülkelerdeki müşteriler, satıcı firmalar ve devlet kurumları tarafından okunup anlaşılabilmesi amacıyla da UMS tercih edilmektedir.
- Daha fazla bilgi açıklamanın maliyetinin yüksek olması nedeniyle, büyük firmalar UMS'na uygun mali rapor düzenlemeyi daha kolaylıkla yapmaktadırlar.
- Şirket sahipliğinin daha geniş kitlelere yayılması (ownership diffusion) ile

¹⁵About IASC-Statistics, www.iasc.org.uk/frame/ccn1_9.htm, 8.10.1999.

¹⁶IASC News, www.iasc.org.uk, 2.6.1999.

¹⁷Commentary, R.Bayless et al., a.g.e., s.84.

¹⁸P.Dumontier, B.Raffournier, a.g.e., s.217.

¹³IASC Insight, March 1996, s.13.

¹⁴IASC Insight, March 1998, s.11.

UMS'na uyum arasında doğrusal bir ilişki mevcuttur.

Big 6 (yeni Big 5) firmaları tarafından denetlenen şirketler UMS'na uyumda daha istekli davranmaktadırlar.

Mueller de çokuluslu firmaların yürürlükte olan düzenlemeleri aşan şekilde kamuya gönüllü olarak daha fazla bilgi sunmalarının nedenini; yeni finansal kaynaklara, yeni piyasalara ve potansiyel kazançlara ulaşmada dünya çapında yaşanan kıyasıya rekabetle açıklamaktadır¹⁹. Bilgilendirici (informative) mali raporlama bu rekabetin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Yerel raporlama kuralları neleri zorunlu tutarsa tutsun; eğer çokuluslu şirketler "dünya klasında" finansal raporlama kurallarını izlemiyorlarsa, bir takım sakıncalarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Global finansman stratejilerinin uygulanabilmesi firma ile ilgili bilgilerin kamuya ayrıntılı, doğru ve anlaşılır biçimde sunulabilmesine bağlıdır. Cook 1989 ve 1992 yıllarında yayınlanan eserlerinde, yabancı sermaye piyasalarında kayda alınan Japon ve İsveç firmalarının açıkladıkları bilgi düzeyinin sadece ulusal piyasalarda kote olan şirketlere nazaran daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Gray, Meek ve Roberts da 1995 yılında, ABD ve İngiliz çokuluslu firmaları için benzer sonuçlara ulaşmıştır²⁰.

C.UYUMLAŞTIRMA KARŞITLARI VE TARAFTARLARI

Muhasebede standart oluşturma süreci geniş araştırma ve tartışmalarla konu olmuştur. Harmonizasyon karşıtları, uluslararası piyasalarda faaliyet gösteren firmaların rekabetçi olabilmek için kendi istekleriyle mali bilgi açıklamaları nedeniyle, standartlarla saptanmış açıklama kurallarının gereksiz olduğunu ileri sürerek; kültürel, yasal, politik ve ekonomik farklılıkların bulunduğu bir iş dünyasında kurallarla belirlenmiş bir harmonizasyonun mümkün olmadığını savunmaktadırlar²¹. Ayrıca, uluslararası sermaye piyasalarının, uluslararası kabul görmüş muhasebe standartlarının yokluğuna rağmen büyümelerine işaret edilerek; global uyumlaştırmanın gereksiz olacağı vurgulanmaktadır. Hatta daha ileri giderek, böyle bir çabanın yıkıcı sonuçlar

doğurabileceği dile getirilmektedir²². Watts ve Zimmerman gibi pozitif muhasebe teorisi taraftarları muhasebede zorunlu düzenlemeler olmadığı zaman; piyasa mekanizmasının yeterli bilgi üreteceğini ve bilgi sağlama maliyetinin saydalarına eşit olacağı noktada sosyal olarak optimum dengeye ulaşılacağını varsaymaktadırlar²³.

Ball (1995) muhasebe standartlarında uluslararası harmonizasyonun muhakkak istenen bir hedef olmadığını gözlemlemiş; farklı kullanıcıların farklı hedefleri olduğunu, politik süreç içerisinde ülkeye özgü ekonomik çevre, kullanıcılar ve hedefler arasında yine ülkeye özgü GKGMİ'nin dengeyi sağlayabileceğine işaret etmiştir. Odaklandığı nokta farklı olmakla birlikte, Barth, Clinch ve Shibano tarafından 1999 yılında yayınlanan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir²⁴.

Zarzeski tarafından sekiz ülkede kültür ve piyasa güçleri ile muhasebe açıklamaları arasındaki ilişkinin incelendiği ampirik araştırmanın bulguları: topyekün muhasebe harmonizasyonunun zor olduğunu, çünkü muhasebede kamuya yapılan açıklamalarla ilgili uygulamaların piyasa güçleri yoluyla kültür yönelimli (culture-driven) olduğunu ortaya koymaktadır²⁵. Tüm ülkeler ve bütün işletmeler için geçerli olacak muhasebe standartlarının geliştirilmesi tartışmalı bir konudur. Uluslararası piyasalarda faaliyet gösteren firmalar gönüllü olarak kamuya daha fazla bilgi sunmaktadırlar; başka bir deyişle, küresel piyasa koşulları çok uluslu firmalar için kurallarla belirlenmiş bir harmonizasyonu gereksiz kılmaktadır. Öte yandan Zarzeski, IASC ve IOSCO'nun uyumlaştırma çalışmalarının hisse senetleri yabancı sermaye piyasalarında işlem gören firmalar için gerekli olduğunu da çalışmasında vurgulamaktadır.

Harmonizasyon taraftarları ise, ülkeler arasında zorunlu standartlar setinin bulunmasının, mali tabloların uluslararası karşılaştırılabilirliğini artıracığı görüşündedirler. Böyle bir karşılaştırılabilirlik ise yatırımcıları koruyacak ve uluslararası mali

¹⁹ G.G.Mueller et al. a.g.e., 2.baskı, s.5.
²⁰ P.Dumontier, B.Raffournier, a.g.e., s.217.
²¹ Marilyn Taylor Zarzeski, "Spontaneous harmonization effects of culture and markets forces on accounting disclosure practices", Accounting Horizons, Vol. , No.1, March 1996, 18 - 37, s.19.

²² Emmanuel N. Emenyonu, Ajay Adhikari, "Measuring the degree of international harmony in selected accounting measurement practices", IAAER 8th Congress, Paris 1997.
²³ M.R.Mathews, M.H.B.Perera, Accounting Theory and Development, Chapman &Hall, London, 1991, s.108.

²⁴ Mary.E.Barth, Greg Clinch, Toshi Shibano, "International accounting harmonization and global equity markets", Journal of Accounting and Economics, 26 (1999), 201-235, s.203.
²⁵ M. T. Zarzeski, a.g.e. s.35.

piyasaların gelişmesini güçlendirecektir. Bunun yanısıra, normatif yaklaşıma göre, harmonizasyon: çokuluslu şirketler için maliyet tasarrufu sağlar; yüksek kaliteli muhasebe standartları ve uygulamalarının yayılmasını kolaylaştırır ve kaynakları kısıtlı olan ülkeler için standart oluşturma maliyetlerini en az düzeye indirir.

D – SERMAYE PİYASALARI VE GLOBAL MUHASEBE STANDARTLARI

Muhasebe farklılıkları, uluslararası piyasalarda sermaye sağlamak için rekabet eden firmaların maliyetlerini artırmaktadır. Biddle ve Saudagaran, çoğu işletme için yabancı sermaye piyasalarında kayda alınmayla ilgili olarak ortaya çıkan ilave maliyetlerin muhasebe ve açıklama kurallarına bağlı olduğuna işaret etmişlerdir²⁶.

IASC'ye göre hem yerli hem de sınır ötesi yatırım ve finansman kararlarını desteklemek için, dünya; tek, üniform, yüksek kaliteli, global olarak uygulanan ve zorunlu kılınan muhasebe ve raporlama standartlarına ihtiyaç duymaktadır. Mali piyasalarla ilgili istatistikler bunun en iyi kanıtlarını oluşturmaktadırlar. Menkul kıymet borsalarının bir çoğu yabancı şirketleri kayda almaktadır; ve bazı hallerde yabancı şirketlerin toplam içindeki yüzdesi önemli oranlara yükselmektedir (Tablo III ve IV).

Sermaye piyasalarını düzenleyen kurullar açısından, bir yandan yatırımcıyı korumak, öte yandan iç piyasaya yabancı şirketleri çekmek iki taraflı sorumluluk yüklediğinden; söz konusu otoriteler açısından yabancı şirketlere yönelik raporlama ve açıklama kuralları geliştirmek "çok ince ayar" gerektiren bir işlem haline gelmiştir²⁷. Daha önce de belirtildiği gibi, 1995 yılında IASC ile IOSCO dünya sermaye piyasalarında kullanılacak muhasebe standartlarının oluşturulması konusunda anlaşmaya

varmışlardır. IASC yönetim kurulu, IOSCO'nun teknik komitesi tarafından onaylanması öngörülen muhasebe standartları için bir çalışma planı hazırlamış ve bu plan dahilindeki çalışmaları büyük ölçüde tamamlamıştır. Söz konusu standartlar seti Teknik Komite tarafından onaylandığı andan itibaren sınır ötesi sermaye edinimi ve global piyasalarda kayda alınma amaçlarına yönelik olarak IOSCO, UMS'nin kullanımını yeterli koşul olarak kabul edecektir. Bugün, Avustralya, Fransa, Almanya, Hong Kong, İtalya, Japonya, Singapur ve İngiltere'nin de içinde bulunduğu çok ülkede, menkul kıymet borsalarında kayda alınma kuralları ya da ulusal menkul kıymet mevzuatları, bu ülkelerde menkul kıymet ihraç eden şirketlerin konsolide mali tablolarını hazırlamalarında UMS'nin kullanmalarına olanak vermektedir²⁸. Sermaye piyasalarının büyüklüğü ve çekiciliği nedeniyle ABD ve Kanada'nın kendi ulusal standartlarının izlenmesini zorunlu kılmaları, yabancı firmalar açısından sorunlar yaratmaktadır²⁹.

ABD Sermaye Piyasası Kurulu (US Securities and Exchange Commission – SEC); ABD sermaye piyasalarına girmek isteyen yabancı firmalardan muhasebe sonuçlarını yerel ilkelere göre düzenlemelerini istemektedir. ABD borsalarında hisse senetleri işlem gören firmalar, mali yılın ikinci altı ayı içerisinde 20-F isimli formu doldurmakla yükümlüdürler. ABD şirketleri için öngörülen 10-K ile eşdeğerde olan bu form, gelirler ve öz kaynaklar defter değerinin yerel muhasebe ilkelerinden ABD-GKGMİ'ne çevrilmesini (mutabakatını) sağlamaktadır³⁰. SEC'in iki temel amacı vardır: bunlardan biri yatırımcının korunması, diğeri ise piyasa kalitesinin sağlanmasıdır. SEC'in raporlama kuralları genellikle hedefleriyle uyumaktadır. Ancak sıkı raporlama kuralları yatırımcıyı koruma ilkesini; yatırımcının yatırım fırsatlarını kısıtlamak ya da mevcut fırsatlardan avantaj sağlamada yüksek işlem maliyetlerini empoze etmek pahasına gerçekleştirilmektedir³¹. Bazı

²⁶ Steve C.Wells, James H.Thompson, Raymond A.Phelps, "Accounting Differences : US Enterprises and International Competition for Capital", Accounting Horizons, Vol.9, No.2, June 1995, 29-39, s.31.

Purvis et al., "The IASC and its comparability project: Prerequisites for success", Accounting Horizons, June 1991, 25-44.

G.C.Biddle, S.M.Saudagaran, "Foreign stock listings: benefits, costs and accounting policy dilemma", Accounting Horizons, September 1991, 69-80.

²⁷ Judith A.Hora, Rasoul H.Tondkar, et al, "International standards in capital markets" Journal of International Accounting Auditing & Taxation, 1997, Vol.6, Issue 2, 171-191, Ebscohost WEB Full Display.

²⁸ Stock Exchanges That Allow Companies to Prepare IAS Financial Statements, About IASC, www.iasc.org.uk/frame/cen1_10.htm, 7.10.1999.

²⁹ 1999 yılı itibariyle, sadece yerel standartları zorunlu tutan diğer ülkeler şunlardır: Brezilya, Endonezya, İran, İsrail, Jameyka, Kazakistan, Kırgız Cumhuriyeti, Meksika, Romanya, Özbekistan, Şili, Tayvan ve Yeni Zelanda.

³⁰ Mary S.Haris, Karl A.Muller III, "The market valuation of IAS versus US-GAAP accounting measures using Form 20-F reconciliations", Journal of Accounting and Economics, 26, 1999, 285-312, s.286.

³¹ A. Frost, Mark H. Lang, "Foreign Companies and U.S. Securities Markets: Financial Reporting Policy

yorumcular, SEC'in yabancı şirketlere uyguladığı raporlama kurallarının piyasa kalitesi üzerinde olumsuz etki yaptığını ileri sürmektedirler. Daha cazip fırsatlar peşinde olan ABD'li yatırımcılar, likiditenin görece olarak düşük, işlem maliyetlerinin nisbeten daha yüksek ve yatırımcının daha az korunduğu tezgah üstü (US over-the-counter markets) ya da deniz ötesi piyasalara yönelmektedirler. SEC'in raporlama kurallarını gevşetme yoluyla, ABD'li yatırımcılara, yatırımcının daha iyi korunduğu piyasalarda daha fazla fırsatlar sunabileceği; dolayısıyla da yatırımcıyı koruma ve piyasa kalitesi hedeflerinin de daha iyi dengeleneceği ileri sürülmektedir³². Öte yandan, R.C.Breeden, P.McConnell ve M.L.Shapiro gibi yazarlar da; mevcut muhasebe ve kamuya açıklama sisteminin yatırımcıları en iyi biçimde koruduğunu ve ABD sermaye piyasalarının kalitesini sağladığını savunmaktadırlar. Yabancı şirketler açısından ise; "ABD-GKGMİ'ne göre yapılması gereken mutabakat, yatırımcıların, vergi otoritelerinin, politikacıların ve diğerlerinin gözünde karmaşa yaratmakta, ayrıca tutar farklılıklarının olması kendi ülkelerinde yayınlamış oldukları mali tabloların güvenilirliğini sarsmaktadır"³³.

1990'ların başından bu yana, yabancı şirketlerin mutabakat yükümlülüklerinin kaldırılması ya da açıklamaları gereken bilgilerin azaltılması için New York Menkul Kıymetler Borsası SEC'e baskı yapmaktadır. SEC bu öneriyi başından beri reddederken iki gerekçe sunmuştur: Birincisi yatırımcının korunmasıdır. İkincisi ise, yurt içindeki firmalardan daha çok bilgi açıklamaları istenirken yabancıların daha az bilgi sunmalarını kabul etmenin doğru bulunmamasıdır. Son yıllarda tartışma, UMS'nı kullanan yabancı firmalar için ABD-GKGMİ ile mutabakatın aranmaması yönüne kaymıştır. SEC 1996 Nisan'ında, eğer IASC

üzerinde anlaşmaya varılmış çalışma planını başarıyla tamamlarsa, UMS'nı kullanan yabancı firmalar için mutabakat şartını aramayacağını açıklamıştır.

IASC standartlarının global standartlar olarak kabul edilmesi tartışmasında, 1999 yılı itibariyle iki konu sözkonusudur. Bunlardan biri SEC'in bu standartları tanıması diğeri ise yeniden yapılanan IASC standart oluşturma sürecinde diğer ulusal otoritelerle birlikte FASB'nin de yerini alması için yapılan çağrıdır. AAA'nın Finansal Muhasebe ve Raporlama Bölümünün görüşüne göre³⁴: (1) ideal olan durum, SEC'in değerlendirmesinin ve IASC'nin standart oluşturmada benimsediği yeni sürecin ABD-GKGMİ ile IASC standartlarını yakınlaştırarak başlıca menkul kıymet piyasalarının tümünde aynı yüksek kaliteli standartlar setinin kullanılmasını sağlamasıdır. (2) Bugün ana standartlar tamamlanmış olmasına rağmen, IASC, IOSCO'nun onayından önce SEC'in bu standartlar konusunda kabulünü almak durumundadır. IOSCO standartlar tamamlandığında sınır ötesi kayda alınma ve trading'de kullanılacağı konusunda anlaşmaya varmıştır. Ancak IOSCO'nun çalışma grubuna SEC'in daimi bir üyesi başkanlık etmektedir. IOSCO'daki gelenek ise, çalışma grubu tavsiyelerinin "konsensüs" ile yani oybirliğiyle oluşturulmasıdır. Sonuç olarak, IOSCO'nun onayından önce, SEC'in kabulü muhtemelen gerekli olacaktır.

IASC'nin ana standartlar seti ile ilgili olarak FASB bir karşılaştırma raporu yayınlamıştır³⁵. Bu karşılaştırma projesine dayanarak FASB Başkanı, IASC'nin global mali raporlama çevresinin ihtiyaçlarını karşılamadığı yorumunu yapmıştır. FASB Başkanı Jenkins'e göre³⁶:

- UMS'daki alternatifler çok sayıdadır,
- farklı uygulamalara neden olacak açıklık eksikliği sözkonusudur,
- şeffaflığı zedeleyecek açıklama eksiklikleri mevcuttur,

Issues and Suggestions for Research", Commentary, Accounting Horizons, Vol.10, No.1, March 1996, 95-109, s.96.

³² A. Frost, Mark H.Lang, a.g.e., s.96. Söz konusu görüşün başlıca savunucusu J.L.Cochrane'dır. 1994 yılında düzenlenen ve Fordham International Law Journal 17'de yayınlanan "Entering the U.S. Securities Markets: Opportunities and Risks for Foreign Companies" konulu sempozyumda sunduğu "Are Us regulatory requirements for foreign firms appropriate?" başlıklı tebiğinde bu görüşleri dile getirmiştir. Bu konuda diğer bir eser ise şudur: J.L. Cochrane, J.E. Shapiro, J.E. Tobin, "Non-US issuers and US investors: The logic of U.S. markets and the illogic of key regulatory obstacles", NYSE Working Paper 1995, 95-02.

³³ Judith A.Hora, a.g.e., EBSCOHOST WEB Full Display.

³⁴ David S. Ruder, "Developing high quality international accounting standards", Financial Reporting Journal, the newsletter of the Financial Accounting & Reporting Section of the American Accounting Association, Spring 1999, www.iasc.org.uk/frame/cen8_147.htm.

³⁵ FASB, The IASC - US Comparison Project: A Report on the Similarities and Differences between IASC Standards and U.S.GAAP, 1996.

³⁶ Edmund L. Jenkins, "Global financial reporting and the global financial markets" 1999 Financial Executive Summit, Vancouver, May 28, 1999; www.iasc.org.uk, cen8_143, 20.9.1999.

- UMS kendi alanlarında yeterince kapsamlı değildirlir.

PriceWaterhouseCoopers'in mevcut yapıyı bir "kabus" olarak tanımlayıp, tek bir dünya sermaye piyasaları genel kabul görmüş raporlama sistemi (CAP-GAAP) rüyasının nasıl gerçekleştirilmesi yollarını sorgulayan Raporunda, FASB'nin de diğer ulusal kurumlarla birlikte IASC'nin çalışmalarına destek vermesi gereği vurgulanmıştır³⁷.

IASC Strateji Çalışma Grubu tarafından hazırlanan "IASC'yi Gelecek için Şekillendirmek" başlıklı raporda da yeniden yapılanma projesi çerçevesinde IASC bünyesinde bağımsız çalışan bir Standart Kurulu öngörülmektedir³⁸. Bu kurul Ulusal Muhasebe Standartları Kurullarından oluşacaktır. Tasarı, kamuya duyurma - görüş alma ve nihai onay sürecinde ulusal kurullar arasında bir eşgüdüm sağlanması hedeflenmektedir.

SONUÇ

Dünya sermaye piyasalarında global muhasebe standartlarına duyulan gereksinim çok önemli bir boyuta ulaşmıştır. Bu ihtiyaca cevap vermeye yönelik en önemli girişim ise IOSCO'nun desteğini alan IASC'nin çabalarıdır. IASC'nin bu görevi üstlenmesinin, ABD dışında tüm ülkeler tarafından kabul gördüğü söylenebilir. ABD'de FASB ile SEC, bu konuda tereddütlerini dile getiren iki kurum olarak dikkat çekmektedir. Bu iki kuruma göre, UMS'nın global sermaye piyasalarında kullanılabilmesi için ABD-GKGMİ'ne daha fazla yaklaşmaları gerekmektedir. Diğer ülkelerin, özellikle de gelişme sürecinde olanların ise en önemli çekinceleri, UMS'nın çok fazla Anglo-amerikan etkisinde olmasıdır. Ancak bu ülkelerin UMS'nın oluşturulması sürecinde lobicilik faaliyetlerinde aktif olmadıkları da dikkat çekmektedir. UMS'nı kabul eden ülkelerin içinde gelişmekte olanların sayısı ağırlıktadır. Manao'nun 1997 tarihli araştırmasında elde ettiği bulgular bu ülkelerin lobicilik sürecine katılmadıklarını göstermektedir³⁹. Oysa bu ülkeler açısından, işletmelerin sosyal ve çevreyle ilgili sorumluluklarının ön planda tutulması gerekmektedir. Standart oluşturma sürecine

sadece mikro açıdan yaklaşılması, başka bir deyişle işletmelerin etkinliği kriterinin kullanılması yeterli değildir. Buna karşılık refah düzeyi yüksek sanayileşmiş ülkeler bu sürece hükmetmektedirler. IASC Yönetim Kurulundaki ağırlıkları da bu durumun bir göstergesidir. Yeniden yapılanan IASC içinde, bu hakimiyetin nötralize edilmesi amacıyla gerekli önlemler alınmalıdır. Önerilen yeni yapıda Yönetim Kurulu üye sayısının yirmi beşe yükseltilmesi düşünülmektedir. Ancak, standart oluşturma sürecine katılım ve işbirliği, oy vermekten daha önemli olabilmektedir. Örneğin "G4 artı bir" yılda üç kez bir araya gelerek ortak gündem maddelerini ve meseleleri tartışmaktadır. Grup ya da Grup 4'ü oluşturan ülkeler ABD, Kanada, İngiltere ve Avustralya'dır; artı bir ise IASC'dir. Bir Anglo-amerikan işbirliği gibi görülse de, bu ülkeler mali raporlama açısından benzer çevre koşullarına sahip olup aynı amacı paylaşmaktadırlar. Bu amaç kendi aralarında harmonizasyonu sağlamak ve IASC üzerinde etkili olmaktır.

³⁷ David C. Moris, Gerald M. Ward, One Global Corporate Reporting Standard: Nightmare? Dream? Or Reality?, PriceWaterhouseCoopers, May 1999.

³⁸ IASC Strategy Working Paper, Shaping IASC for the Future, Discussion Paper, December 1998.

³⁹ Hekinus Manao, "Lobbying behaviour in international accounting standard setting: Evidence from the IASC's Comparability Project", IAAER 8th World Congress, Paris, 1997.

TABLO : I
ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI

- UMS 1 – Mali tabloların sunuluşu
UMS 2 – Stoklar
UMS 3 – Standart 27 ve 28 ile yürürlükten kaldırılmıştır.
UMS 4 – Amortisman muhasebesi
UMS 5 – Standart 1 ile yürürlükten kaldırılmıştır.
UMS 6 – Standart 15 ile yürürlükten kaldırılmıştır.
UMS 7 – Nakit akım tabloları
UMS 8 – Dönem karı veya zararı, muhasebe politikalarındaki temel hatalar ve değişiklikler
UMS 9 – Araştırma ve geliştirme maliyetleri (1.7.1999 tarihi itibarıyla UMS 38 ile yürürlükten kaldırılmıştır).
UMS 10 – Bilanço tarihinden sonraki olaylar
UMS 11 – İnşaat kontratları
UMS 12 – Vergi
UMS 13 – Standart 1 ile yürürlükten kaldırılmıştır.
UMS 14 – Mali Bilgilerin bölümlere göre raporlanması
UMS 15 – Değişen fiyatların etkilerini yansıtan bilgiler
UMS 16 – Arazi, bina, fabrika ve araç gereçler
UMS 17 – Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi
UMS 18 – Gelirin elde edilmesi
UMS 19 – Emeklilik tazminatlarının muhasebeleştirilmesi
UMS 20 – Devlet yardımlarının muhasebeleştirilmesi ve devlet desteğinin açıklanması
UMS 21 – Kambiyo kurlarındaki değişikliklerin etkileri
UMS 22 – Şirket birleşmeleri
UMS 23 – Borçlanma maliyetleri
UMS 24 – İlgili kuruluşlara ait dipnotlar
UMS 25 – Yatırımların muhasebeleştirilmesi
UMS 26 – Emeklilik tazminatlarının raporlaştırılması ve muhasebeleştirilmesi
UMS 27 – Konsolide mali tablolar ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi
UMS 28 – Ortaklıklarda yatırımların muhasebeleştirilmesi
UMS 29 – Yüksek enflasyon ortamında finansal raporlama
UMS 30 – Bankalar ve benzeri mali kurumlarda finansal raporlama
UMS 31 – İş ortaklıklarındaki hakların mali açıdan raporlanması
UMS 32 – Mali enstrümanlar : Açıklama ve sunum
UMS 33 – Hisse başına kar
UMS 34 – Ara mali raporlama
UMS 35 – Sürekli olmayan faaliyetler
UMS 36 – Varlıklarla ilgili zararlar
UMS 37 – Karşılıklar, şarta bağlı borçlar ve şarta bağlı varlıklar
UMS 38 – Maddî olmayan duran varlıklar
UMS 39 – Mali enstrümanlar : tanıma ve ölçme

TABLO II
DAİMİ YORUM KURULU (DYK) TARAFINDAN YAYINLANMIŞ OLAN
STANDARTLARLA İLGİLİ YORUMLAR

- DYK 1 – Tutarlılık – Stoklar için farklı maliyet formülleri
 DYK 2 – Tutarlılık – Borçlanma maliyetlerinin kapitalizasyonu
 DYK 3 – Ortaklıklar içindeki işlemlerde gerçekleşmemiş kar ve zararların eliminasyonu
 DYK 5 – Finansal enstrümanların sınıflandırılması – Şarta bağlı anlaşma karşılıkları
 DYK 6 – Mevcut yazılımın değişime uğratılmasıyla ilgili maliyetler
 DYK 7 – Euro'nun kullanımı
 DYK 8 – Başlıca muhasebe temeli olarak UMS'nin ilk defa kullanımı
 DYK 9 – İşletme birleşmeleri – Şirket satın alma ya da çıkar birlikleri olarak sınıflandırma
 DYK 10 – Devlet desteği – Faaliyetlerle belirli bir ilişkisi olmayan
 DYK 11 – Kambiyo kurları – Önemli devalüasyonlardan kaynaklanan zararların kapitalizasyonu
 DYK 12 – Konsolidasyon – Özel amaçlı işletmeler
 DYK 13 – Kontrolü ortak yürütülen işletmeler – Girişimciler tarafından yapılan parasal olmayan katkılar
 DYK 14 – Arazi, bina, fabrika ve araç gereçler – Bu kalemlerle ilgili zarar ve bozulmaların karşılanması
 DYK 15 – Faaliyetlerle ilgili finansal kiralama – Teşvikler
 DYK 16 – Hazine paylarının gösterilmesi

TABLO.III
MAYIS 1999 İTİBARIYLA DÜNYA MENKUL KIYMET BORSALARINDA KAYDA ALINAN
YERLİ VE YABANCI ŞİRKETLERİN SAYILARI

Borsa	Toplam	Yerli Şirket Sayısı	Yabancı Şirket Sayısı
KUZEY AMERİKA			
Amex	705	642	63
Nasdaq	4 894	4 477	418
NYSE	2 652	2 267	385
Toronto	1 412	1 363	49
AVRUPA			
Amsterdam	377	233	144
Brüksel	269	152	117
Almanya	3 872	755	3 117
Londra	2 863	2 361	502
Lüksemburg	270	50	220
Paris	1 121	946	175
İsviçre	411	229	182
Viyana	123	95	28
ASYA PASİFİK			
Avustralya	1 218	1 157	61
Hong Kong	681	671	14
Yeni Zelanda	177	118	59
Singapur	298	261	37
Tokyo	1 901	1 854	47

Kaynak: Statistics About National and Cross-Border Financing Transactions, About IASC, www.iasc.org.uk/frame/cen19.htm.

TABLO.IV
1997 YILI İTİBARIYLA BAZI MENKUL KIYMET BORSALARINDA TAHVİLLERİ KAYDA
ALINAN YERLİ VE YABANCI ŞİRKET SAYILARI

Borsa	Toplam Şirket Sayısı	Tahvil İhraç Eden Şirketler		
		Özel Sektör	Kamu Sektörü	Yabancı
NYSE	533	469	6	58
Amsterdam	204	123	9	58
Almanya	653	254	53	346
Londra	1 686	926	54	706
Madrid	125	59	39	27
Paris	468	276	80	112
Tokyo	568	537	4	27

Kaynak: Statistics About National and Cross-Border Financing Transactions, About IASC, www.iasc.org.uk/frame/cen1_9htm.

KAYNAKÇA

- About IASC-Statistics, www.iasc.org.uk/frame/cen1_9htm, 8.10.1999.
- Barth, Mary.E. ; Greg Clinch, Toshi Shibano, "International accounting harmonization and global equity markets", Journal of Accounting and Economics, 26 (1999), 201-235.
- Carlson, Peter, "Examining perceptions of regional harmonisation: some evidence from south east Asia", IAAER 8th Congress, Paris, 1987.
- Dumontier, Pascal; Bernard Raffournier, "Why firms comply voluntarily with IAS: an empirical analysis with Swiss Data", Journal of International Management Accounting, Volume 9, No 3, 1998, 216-245.
- Emenyonu, Emmanuel N. ; Ajay Adhikari, "Measuring the degree of international harmony in selected accounting measurement practices", IAAER 8th Congress, Paris 1997.
- Frost, A.; Mark H. Lang, "Foreign Companies and U.S. Securities Markets: Financial Reporting Policy Issues and Suggestions for Research", Commentary, Accounting Horizons, Vol.10, No.1, March 1996, 95-109.
- Glaum, Martin ; Udo Mandler, "Global accounting harmonisation from a German perspective: Bridging the GAAP", Journal of International Financial Management and Accounting, Volume:7, Number 3, Autumn 1996, 215-217.
- Haris, Mary S. ; Karl A. Muller III, "The market valuation of IAS versus US-GAAP accounting measures using Form 20-F reconciliations", Journal of Accounting and Economics, 26, 1999, 285-312.
- Hora, Judith A. ; Rasoul H.Tondkar, et al, "International standards in capital markets" Journal of International Accounting Auditing & Taxation, 1997, Vol.6, Issue 2, 171-191, Ebscohost WEB Full Display.
- IASC Insight, March 1998.
- IASC News, www.iasc.org.uk, 2.6.1999.
- IASC Strategy Working Paper, Shaping IASC for the Future, Discussion Paper, December 1998.
- Jenkins, Edmund L. "Global financial reporting and the global financial markets" 1999 Financial Executive Summit, Vancouver, May 28, 1999; www.iasc.org.uk, cen8_143, 20.9.1999.
- Manao, Hekinus, "Lobbying behaviour in international accounting standard setting: Evidence from the IASC's Comparability Project", IAAER 8th World Congress, Paris, 1997.
- Mathews, M.R.; M.H.B.Perera, Accounting Theory and Development, Chapman & Hall, London, 1991.
- Moris, David C. ; Gerald M. Ward, One Global Corporate Reporting Standard: Nightmare? Dream? Or Reality?, PriceWaterhouseCoopers, May 1999.
- Mueller, Gerhard G.; Helen Gernon, Gary Meek, Accounting An International Perspective, Business One Irwin, New York, 1994.

- Ruder, David S., "Developing high quality international accounting standards", Financial Reporting Journal, the newsletter of the Financial Accounting & Reporting Section of the American Accounting Association, Spring 1999, www.iasc.org.uk/frame/cen8_147.htm.
- Samuels, J.M.; A.G.Piper, International Accounting: A Survey, Croom Helm, London, 1985, s.84.
- Saudagaran, Shahrouk M.; Joselita G.Diga, "Accounting regulation in ASEAN: A choice between the global and regional paradigms of harmonization", Journal of Financial Management and Accounting, Vol.8, No.1, 1997, 1-32.
- Stock Exchanges That Allow Companies to Prepare IAS Financial Statements, About IASC, www.iasc.org.uk/frame/cen1_10.htm, 7.10.1999.
- Van Der Tas, L.G., 1988, Measuring harmonization of financial reporting practice, Accounting and Business Research, Vol.18, No.70, 157-169.
- Wells, Steve C. ; James H. Thompson, Raymond A. Phelps, "Accounting Differences : US Enterprises and International Competition for Capital", Accounting Horizons, Vol.9, No.2, June 1995, 29- 39.
- Xiang, Bing, "Institutional factors influencing China's accounting reforms and standards", Accounting Horizons, Vol.12, No.2, June 1998, 105-119.
- Zarzeski, Marilyn Taylor, "Spontaneous harmonization effects of culture and markets forces on accounting disclosure practices", Accounting Horizons, Vol, No.1, March 1996, 18 – 37.